

ČESKÝ JAZYK

Nakladatelství Fraus 2008

Přehled učiva
pro 2. ročník
základní školy

Abeceda

A a A a, B b B b, C c C c, Č č Č č, D d D d, Ď ě Ď ě,
E e E e, F f F f, G g G g, H h H h, Ch ch Ch ch, I i I i,
J j J j, K k K k, L l L l, M m M m, N n N n, Ň ň Ň ň,
O o O o, P p P p, Q q Q q, R r R r, Ř ř Ř ř, S s S s,
Š š Š š, T t T t, Ť ť Ť ť, U u U u, V v V v, W w W w,
X x X x, Y y Y y, Z z Z z, Ž ž Ž ž

Věta – slovo – písmeno

Těšíme se do školy. → věta
školy → slovo
d → písmeno

Hláška – písmeno

Hlášky slyšíme a vyslovujeme.
Písmena vidíme a píšeme.

Rozdělení hlásek

Samohlásky jsou hlásky, které mohou samy tvořit slabiku.

Samohlásky krátké: **a, e, i, o, u.**

Samohlásky dlouhé: **á, é, í, ó, ú.**

Hlásku **i** vyjadřují v češtině dvě písmena: **i** a **y.**

Hláska **ú** má v češtině dvě grafické podoby: **ú** a **ů.**

Dvě samohlásky v jedné slabice tvoří **dvojhlásku.** Vyslovují se plynule.

Dvojhlásky: **au, ou, eu.**

Samohlásky i dvojhlásky označujeme **O.**

Souhlásky jsou hlásky, které samy slabiku obvykle netvoří.

Souhlásky tvrdé: **h, ch, k, r, d, t, n.**

Souhlásky měkké: **ž, š, č, ř, c, j, d', t', ň.**

Souhlásky obojetné: **b, f, l, m, p, s, v, z.**

Souhlásky označujeme **x.**

Chybí-li ve slabice samohláska, jsou hlásky **r, l** v této slabice **slabikotvorné.**

Označujeme je v těchto případech **⊗.**

Hláskový a slabičný rozbor

Slova rozdělíme čarami na slabiky. Označíme hlásky značkami **O, x, ⊗.**

Vzor: *pa/louk*

chy/bět

vr/ní

x o | x o x

x o | x x o x

x ⊗ | x o

Počet písmen a značek pro hlásky nemusí vždy odpovídat. Dvojhláska se označuje jako jediná hláska, stejně jako **ch.**

Psaní ú, ů

Na začátku slova píšeme **ú**, např. *únor.*

Uvnitř a na konci slova píšeme obvykle **ů**, např. *průvan, domů.*

Psaní skupin s písmenem ě

Písmeno **ě** ve skupinách **dě, tě, ně** označuje hlásku **e** a měkkost předcházející souhlásky **d', t', ň,** např. *mládě, štěně.*

Ve skupinách **bě, pě, vě** označuje písmeno **ě** vyslovené [-je-], např. *slabě, pět, stavět,* ve skupině **mě** označuje vyslovené [-ně-], např. *město.*

Párové souhlásky

V některých slovech **vyslovujeme a slyšíme souhlásky,** které neodpovídají písmenům, jimiž je označujeme, např. *hřib, domov, zahrádka, břízka, žabky.*

Ke zjištění, které písmeno máme napsat, potřebujeme znát jiný tvar slova nebo některé z příbuzných slov. V nich uslyšíme hlásku, která písmenu odpovídá.

Např.	slovo	jiný tvar slova	slovo příbuzné
	<i>hřib</i>	<i>hříby</i>	<i>hříbek</i>
	<i>domov</i>	<i>domovu</i>	<i>domovník</i>
	<i>zahrádka</i>	<i>zahrádek</i>	<i>zahradit</i>
	<i>břízka</i>	<i>břízek</i>	<i>březový</i>
	<i>žabky</i>	<i>žabek</i>	<i>žába</i>

U některých slov nemůžeme zdůvodnit, které písmeno napíšeme. Pravopis takových slov si pamatujeme. Zapamatuj si: **až, již, když, než, přes, teď, už**.

Slovní druhy

- 1. Podstatná jména** – názvy osob, zvířat nebo věcí. Mají více tvarů.
(*lékař, cvrček, míč*)
- 2. Přídavná jména**
(*rozumný, vodní, Lukášův*)
- 3. Zájmena** (*my, váš*)
- 4. Číslovky** (*šest, dvěma, třetí*)
- 5. Slovesa** – vyjadřují, co osoby, zvířata nebo věci dělají nebo co se s nimi děje. Mají různé tvary.
(*běžím, počítali jsme, jed'*)
- 6. Příslovce** (*včera, tady, dobře*)
- 7. Předložky** – se při čtení spojují s dalšími slovy. Ty, které neobsahují žádnou samohlásku, se nazývají neslabičné, těm, které obsahují samohlásku, říkáme slabičné.
(*na, od, k, s, kromě, ve*)
- 8. Spojky** – spojují slova nebo věty.
(*a, nebo, protože, ale*)
- 9. Částice** (*at', kéž*)
- 10. Citoslovce** (*bum, cililink, mňau*)

Význam slova

Slovo má svůj **význam**, např. *maminka*.

Některá slova, např. *pero, lístek*, mají více významů. Jsou to slova **vícevýznamová**.

Synonyma – slova stejného nebo podobného významu (*chlapec, kluk*).

Antonyma – slova významem protikladná (*den, noc*).

Vlastní jména

Jsou názvy nebo jména osob, zvířat a míst (měst, vesnic, řek, rybníků, hor...). Vlastní jména píšeme **s velkým písmenem** na začátku, např. *Dyje, Děvín, Azor*.

Slova citově zbarvená

obsahují i vztah člověka k tomu, co označují. Mohou to být slova **zdrobnělá**, např. *autíčko*, *lichotivá*, např. *haját*, ale taky slova **hanlivá**, např. *rachotina*, *chrnět*, nebo **vulgární** („neslušná“).

Slova významem nadřazená – podřazená – souřadná

Zákusek je **slovo významem nadřazené** slovům *laskonka*, *kremrole*, *věneček*, *větrník*. Tato slova jsou mu **významem podřazená**. Mezi sebou navzájem jsou **významem souřadná**.

Druhy vět

Větou oznamovací něco oznamujeme. Píšeme za ní **tečku**. *Lukáš má psa Lorda.*

Větou tázací se ptáme (ptáme). Píšeme za ní **otazník**. *Jaké jméno dal Lukáš svému psovi?*

Větou rozkazovací něco rozkazujeme nebo někoho k něčemu vyzýváme. Píšeme za ní **tečku** nebo **vykřičník**. *Loře, přines!*

Větou přací vyslovujeme přání. Píšeme za ní většinou **tečku**. *Kéž bychom jeli na tábor.*

Věta a souvětí

V parku kvetou sedmikrásky. Vedle se začíná zelenat nějaký keř. → **věty**

V parku kvetou sedmikrásky a vedle se začíná zelenat nějaký keř. → **souvětí**

Věta i souvětí jsou **větné celky**.

Vypravování

Vždy **vypravujeme** tak, jak se věci **postupně** staly.

Rozhovor

Při rozhovoru dodržujeme určitá pravidla: Pozorně **posloucháme**, na co se nás druhý ptá. Odpovídáme na otázky. Do odpovědi můžeme přidat i něco navíc.

Sami se druhého nezapomeneme také ptát. **Nasloucháme** jeho odpovědi, abychom mohli vhodně pokračovat v rozhovoru.

Vzkaz

Vzkaz, stejně jako textová zpráva (SMS), musí být **stručný, jasný a výstižný**.